

SEAS

Butlletí de la Secció Excursionista
de l'Ateneu de Sant Just Desvern

Núm. 346
Gener/Febrer

2020

Com ja és tradició, aquest any la SEAS ha posat el pessebre al cim de Roc Comptador, massís de les Salines, Alt Empordà. Foto de Leonci Canals.

www.santjust.org/seas

Carrer de l'Ateneu, 3 i 5 - 08960 Sant Just Desvern
Adherida a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC)

— 10 de gener

Conferència «Espiritualitat, pensament i ensenyament», a càrrec d'Antonio Fornés, a les 20 h al local de la SEAS.

— 12 de gener

Excursió a Girona (Gironès) - La Inquisició, amb sortida del Parador a les 7 h.

— 17 de gener

Conferència «Quan fèiem servir ganyips i litines a les excursions d'alta muntanya», a càrrec de Daniel Cardona, a les 20 h al local de la SEAS.

— 19 de gener

Excursió matinal al Puig Madrona (Collserola), amb sortida del Parador a les 8 h.

— 25 i 26 de gener

Sortida a la neu a Llúvia (Cerdanya).

— 5 de febrer

Audiovisual a les 20 h a la Sala Piquet de l'Ateneu.

— 7 de febrer

Conferència «Llengua i literatura», a càrrec de Romi Porredon, a les 20 h al local de la SEAS.

— 9 de febrer

Excursió a Santa Fe d'Organyà (Alt Urgell) - Les Homilies, amb sortida del Parador a les 7 h.

— 16 de febrer

Excursió matinal a Montserrat (Bages), amb sortida del Parador a les 7 h.

— 4 de març

Audiovisual a les 20 h a la Sala Piquet de l'Ateneu.

— 6 de març

Conferència «L'arquitectura del període medieval: del romànic al gòtic», a càrrec de Mercè Riera, a les 20 h al local de la SEAS.

— 7 de març

Assemblea General de la Secció, a les 19 h al local de la SEAS.

— 8 de març

Excursió a Montagut i vall del Gaià (Alt Camp) - Monestirs cistercencs, amb sortida del Parador a les 7 h.

Normativa per als articles del butlletí de la SEAS.

- Els articles tindran un màxim de 5 pàgines del butlletí amb les fotografies incloses.

Això vol dir que el text ha de tenir unes 2.350 paraules com a màxim o 11.800 caràcters sense comptar els espais. Cada fotografia ocupa unes 110 paraules (500 caràcters), que s'hauran de descomptar del màxim. Així és que un article de 5 pàgines i 1 fotografia tindrà 2.240 paraules (11.300 caràcters) i un de 5 pàgines i 5 fotografies tindrà 1.800 paraules (9.300 caràcters) com a màxim.

- Els articles s'han de lliurar en format word.

COL·LABORACIONS

Ajuntament de
Sant Just Desvern

FLORETO
Creu 66. Tel 933723103

CISTELLERIA BALLART
Bonavista 82. Tel 933711364

IMMACULADA AMAT
FRANCESC HOMEDES

CAMÍ DE CAVALLS GR-223 MENORCA

Pep Gil Durillo

Caminar, ens agrada fer-ho —en companyia, quasi sempre és millor— per llocs no coneguts i amb bones referències, fet que incrementa les ganes de provar i trepitjar senders desconeguts. Per això, quan l'Albert em va proposar de fer unes etapes del Camí de Cavalls, no li va costar gaire de rebre una resposta afirmativa per part meua. No vam concretar dates i encara no sabem qui seríem. Pels plans de l'Albert, necessitàvem algú predisposat a fer el suport logístic a les diferents etapes de la caminada, érem a finals de primavera de 2018. A primers d'estiu érem 8 persones disposades a fer una estada de 7 dies a Menorca, on 6 persones —l'Albert Cortès, l'Àngels Castillo, l'Anna Simó, la Teresa Faneca, el Toni Simó i el Pep Gil— faríem 5 etapes del Camí de Cavalls en quatre dies, i la Maria Teresa Gamo i el Ramon Celma ens farien el suport logístic. Vam deixar tres dies més per anar, tornar i fer turisme. Tots plegats compartiríem una casa a Ciutadella.

Si no hi havia imprevistos d'última hora, partiríem el 3 d'octubre ben d'hora de Barcelona cap a Menorca i tornariem la nit del 9. Amb els bitllets dels vols comprats i reservada la casa, només ens quedava esperar el dia de partida i, un cop allí, que el temps ens fos favorable.

L'objectiu: fer des de l'etapa 6 fins a la 10 del Camí de Cavalls, que van de la platja de Binimel·là al Pont d'en Gil a Ciutadella, en 4 dies, amb 1 dia de descans al mig.

Camí de Cavalls

El Camí de Cavalls és una antiga ruta que voreja completament l'illa de Menorca, la funció del qual era la defensa i el control de l'illa. Va caure en desús i des dels anys 1980 un moviment popular va actuar per la seva reobertura completa i la seva restauració. Des del 2010, va ser reobert com a sender per a vianants lents i cavalls, i el 2012 és reconegut com a sender de gran recorregut GR-223.

Història

Es creu que alguns trams podrien haver estat creats des del segle XIV i solen atribuir-se als francesos durant la seva ocupació menorquina (1756-1763). Presumiblement, aquest camí es va construir amb una funció eminentment militar, per facilitar la vigilància de la costa, unir les diferents torres de guaita i agrupar les tropes en cas d'un desembarcament enemic.

Al pròleg del guia, J. Gomila escriu: «El Camí de Cavalls no és, només, un camí fet de la suma de viaranyes o caminets, que dona la volta a l'illa, sinó un patrimoni col·lectiu que forma part de la nostra identitat». Aquesta frase il·lustra

el sentiment dels menorquins envers el Camí, un itinerari que permet gaudir de la varietat paisatgística i dels elements etnològics de l'illa i observar el contrast entre zones urbanitzades i verges.

A la fi de la dècada de 1980, es va iniciar una campanya popular per a la defensa del Camí de Cavalls pels seus valors patrimonials, històrics i paisatgístics, que duria a l'obertura de l'expedient per a declarar-lo Bé d'Interès Cultural. L'ús del camí ha generat conflicte entre els propietaris i els caminaires, car molts trams passen per propietat privada i no sempre reconeixen el dret d'accés a les seves finques. El 21 de desembre de l'any 2000, el Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei del Camí de Cavalls, que hi és considerat com «una realitat històrica i cultural del poble de Menorca» i té com a objectiu «establir un pas públic, establert sobre el traçat original del Camí de Cavalls, amb l'objecte de permetre el seu ús general, lliure i gratuït». Posteriorment, el Pla especial va establir el seu recorregut i ha possibilitat els convenis i les expropiacions, ja que travessa cent vint finques privades. Des de l'any 2010, després del seu condicionament i marcatge, ja se'n pot gaudir a peu, en bicicleta o a cavall.

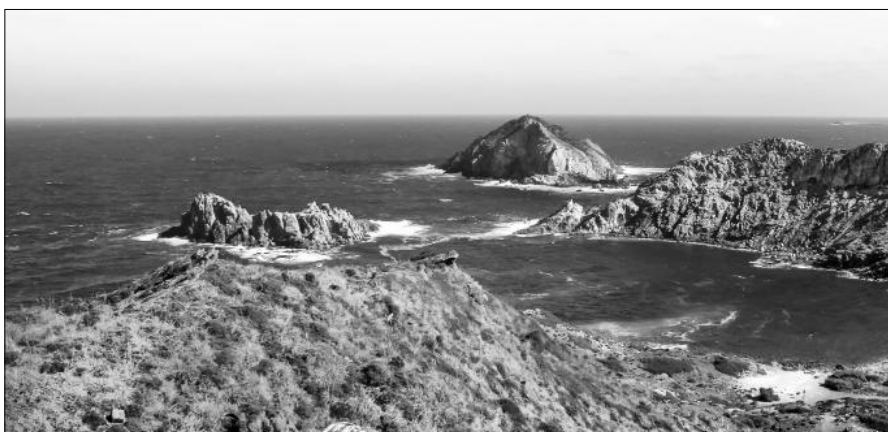
Una del centenar de portes-barreres. Totes les fotografies són del Pep Gil.

Dades tècniques

El Camí de Cavalls té una llargada de 185 km i s'ha dividit en vint etapes. Encara que la seva màxima alçada sigui només de 125 metres, el desnivell acumulat arriba als quatre mil. Al tractar-se d'un recorregut circular es pot començar en qualsevol punt, però el km 0 està situat a la Culàrsega del Port de Maó, d'on surt l'etapa 1. S'ha homologat com a GR-223 i està senyalitzat amb estaques quadrades cada 50 - 100 metres i panells informatius al començament de les etapes. Les més de 100 barreres que s'han de creuar són un reflex que activitats tradicionals com la ramaderia segueixen en actiu als voltants del camí.

El 3 d'octubre arribà sense més novetats de les quotidianes i a quarts de 9 del matí trepitjàvem Menorca. Recollir la «furgó» llogada, parar a esmorzar i arribar a la casa de Ciutadella —per aquest ordre— eren les nostres prioritats i així ho vàrem fer. Instal·lats a «casa», aquest primer dia en terres menorquines el passàrem visitant Ciutadella i sopant al bar mentre vàiem el Barça a la Champions. L'endemà ens esperava la 6a etapa del Camí de Cavalls.

Després d'un bon esmorzar, el **dijous 4 d'octubre**, el Ramon i la Maria Teresa ens deixen a la platja de Binimel·là, on iniciarem la 6a etapa fins a Es Alocs. No us vull cansar amb xifres de distàncies i dificultats, per això disposem d'un magnífic quadre explicatiu que podeu consultar en qualsevol moment, però sí que vull comentar que seguint aquest mateix quadre avui tindrem l'única etapa qualificada de difícil de tot el Camí de Cavalls... Bon començament! El dia és radiant, la tramuntana, moderada i això, amb la caloreta, ens ajudarà a portar-ho millor. I el mar picadet i les es-

Cala Barril i Illes des Coloms i ses Bledes.

carpades costes del nord de Menorca ens auguren una magnífica caminada.

Són les 10 h 20 min i partim. L'espectacle és immens: la mar brava trencant en columnes d'escuma els nombrosos rocams i esculls; l'horitzó ben perfilat delimitant el degradat de blaus celestes i blau marí. Les platges, algunes petites cales, se succeeixen alternades amb un camí costaner que puja i baixa durant bona part de l'etapa, i així gaudim de la platja de Binimel·là a l'inici. En poc menys de mitja hora admirem Cala Pregonda. Aquí, durant uns minuts, trepitgem una pista que dona accés a uns xalets a la mateixa cala. Deixem la pista i després d'un recorregut per l'interior, amb prou atractiu i ermita inclosa, arribem a Cala Barril. Aquí, el camí s'enfila fins a un collet que ens permet una panoràmica sublim. L'espectacle és més fàcil de veure que de descriure: des del Cap de Cavalleria, al fons a la dreta, a l'Illa de Ses Bledes i l'Illa des Coloms, enfront de Cala Barril. Caminem per terres vermelloses, pugem, baixem i fem trams més planers, sempre amb la Mediterrània a la nostra dreta. Fent camí arribem a Cala En Calderer: són les 12 h 35 min. Pel camí, fem paradetes, fem fotos, bevem aigua i, no ho oblidem, gaudim del paisatge i aquí també fem una aturada i continuem. El ritme és moderat, ens permet sentir la caminada, contemplar

l'entorn, fer «conyes» i, sobretot, «viure» la caminada. De Cala En Calderer el camí s'enlaira molt dret per tornar a baixar després, tornar a pujar i deixar el camí costaner per endinsar-se per terres interiors i tornar a sortir al mar a la mateixa Cala d'Es Alocs. Pel camí estant trobem una barraca de bestiar, tota de pedra seca, serà la primera de les moltes que veurem, tocarem i visitarem durant els dies següents, i no m'oblido de comentar-vos les innombrables i típiques portes —barreres— que anirem trobant per tot el recorregut del Camí de Cavalls.

A les 14 h 30 min arribem al final de la 6a etapa, Es Alocs. Un bany ràpid per a l'Albert i un de més curt bany de peus per al Pep. Els còdols com taronges i pilotes de futbol no donen per més. Dinem els entrepans i, de nou, caminem fins al punt de trobada amb la M. Teresa i el Ramon, amb qui ens retrobem a les 16 h.

Divendres, 5 d'octubre. Avui el repte és Es Alocs¹ - Cala Algaiarens, 7a etapa del Camí de Cavalls. Partim des del punt on ens van recollir ahir, les cases de Santa Elisabet. Són les 10 h 25 min i hem de fer uns 800 m fins al punt d'inici real de l'etapa. A les 10 h 55 min ens enfilem pel camí que des d'Es Alocs ens duu a la Cala del Pilar amb aigües transparents que ens permet admi-

rar el degradat de colors des del blau marí intens passant pel blau turquesa i verd fins a un amarronat vermellós causat per les terres vermelloses de l'entorn i del fons marí de la cala. Avui el dia és magnífic, blau cel amb algun nuvolet d'evolució, no hi ha tramuntana i conseqüentment la mar està més calmada que ahir. L'horitzó sembla marcat amb tiralínies, la definició és tal que el celeste i el marí sembla que no es puguin fondre. Deixem la Cala del Pilar i arribem al Macar² d'Alfurinet, pel camí hem trobat panells indicadors amb mapes, indicacions, consells i prohibicions, algunes curioses: «prohibit fer les necessitats fisiològiques a les dunes i al bosc»... Com deia, arribem al Macar d'Alfurinet, cala plena de còdols, pedres arrodonides de mides d'entre 3 i 20 cm. En aquest punt del camí, deixem la costa i seguim per camins i pistes interiors, primer per bosc de pins i alzines i més endavant ens trobem que voregem camps de conreu i boscos d'alzines fins a arribar a la platja del Tancat dins de la Cala d'Algaiarens, final de la 7a etapa. Són les 14 h, el mar calmat, l'aigua transparent i encara tèbia, sol i bona temperatura, sens dubte un bany ens anirà d'allò més bé abans de dinar i de trobar-nos de nou amb la Ma Teresa i el

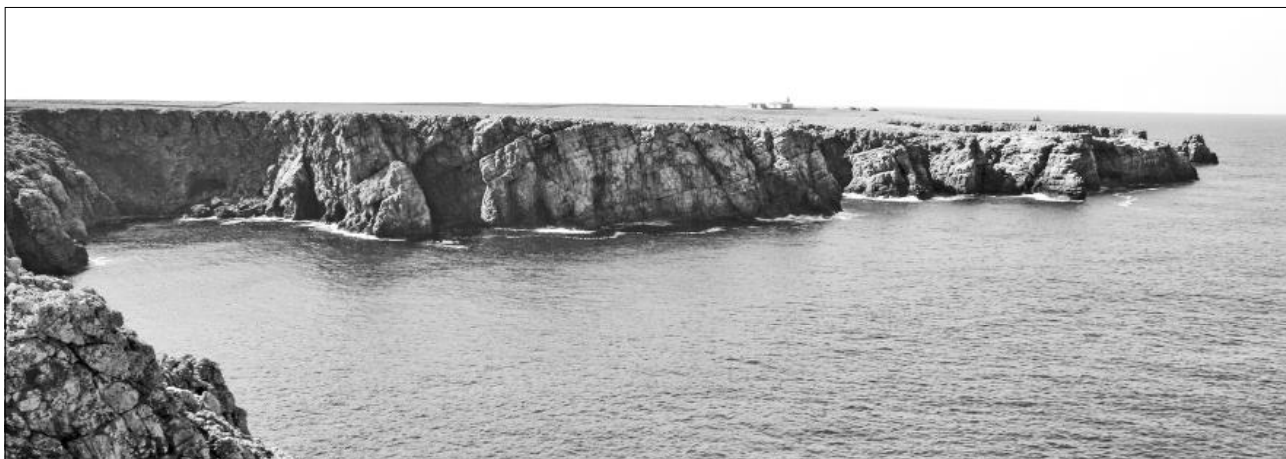

Platja des Tancat a la Cala d'Algaiarens.

Ramon que, puntuals, ens recullen a les 16 h i marxem cap a Ciutadella.

Dissabte, 6 d'octubre. Avui hauríem de fer descans de caminar i visitar algun indret illenc per relaxar-nos i fer cultura, però les previsions meteorològiques ens diuen que possiblement dilluns ens plogui i per aquest motiu decidim fer un canvi: caminarem avui i demà diumenge i farem turisme dilluns, si el temps ens ho permet. Per tot això, després d'esmorzar, el Ramon ens deixa a l'inici de la 8a etapa a l'aparcament de Cala Algaiarens i ens recollirà al final de la 9a etapa al far de Punta Nati. Avui, dues etapes: Cala Algaiarens - Cala Morell 8a i Cala Morell - Punta Nati 9a.

Són les 10 h i comencem a caminar. El dia hi convida: bon sol, sense vent i blau al cel, això sí, una mica de fresca que ens anima a fer una bona caminada. Deixem l'aparcament on comença la 8a etapa i per un bosc de pi mediterrani de seguida arribem a Ses Fontanelles, platgeta amb embarcador dins de la Cala Algaiarens. El camí s'enlaira uns metres i ens permet admirar tota la Cala Algaiarens, i en pocs minuts som al Codolar de Biniatram. Pugem uns metres més i deixem la costa endinsant-nos per l'altiplà de matolls, llentiscle, pins i savines. Cap a les 11 h 30 m arribem a l'Aljub³ de Corniola i, seguint un mur de pedra seca per un terreny on comencem a trobar les pedres calcàries foradades amb formes arrodonides i capricioses —el carst—, arribem a Cala Morell. Caminem uns centenars de metres pels carrers urbanitzats i ens trobem davant de la Necròpoli Talaiòtica. Estem quasi al final de la 8a etapa, caminem uns 300 m, i sense solució de continuïtat, acabem la 8a i iniciem la 9a etapa, Cala Morell - Punta Nati, són les 12 h 30 min. Se-

Penya-segats arribant a Punta Nati.

guim l'espadat i arribem al Cul de Sa Ferrada, contemplem la panoràmica i continuem ara ja endinsant-nos de nou en l'altiplà de matolls i pedra calcària, el carst⁴. Pel camí trobem una barraca de bestiar perfectament conservada, avui són de ple ús, passem el Centre d'Aeromodelisme de Ciutadella i quan arribem a la creu-monument del Général Chanzy⁵ parem a dinar en una petita ombra a recer d'un mur de pedra seca. Havent dinat, reiniciem la marxa, pocs minuts abans del final d'etapa. El far de Punta Nati és la nostra referència des de fa un parell d'hores. El terreny és molt planer i, en lleuger descens, ens ha permès divisarlo en la llunyania, de la mateixa manera que girant el cap podem veure, més lluny però nítid, el Cap de Cavalleria, que ens ha seguit com un ull vigilant des de l'inici de la 6a etapa a la platja de Binimel·là. A les 15 h 50 min acabem la 9a etapa, el Ramon ja ens espera a l'aparcament i junts dalt la «furgo» marxem cap a casa.

Diumenge, 7 d'octubre. Avui, a diferència dels dies anteriors, el temps no acompanya, el cel està molt tapat i amenaça pluja. Després d'esmorzar a casa, el Ramon ens acompanya al lloc d'arribada d'ahir, partida d'avui de la 10a etapa, Punta Nati - Ciutadella, última etapa d'enguany al Camí de Ca-

valls. Com he dit, l'etapa finalitza a la ciutat de Ciutadella. Nosaltres finalitzarem al Pont d'en Gil, perquè des d'aquest punt fins al final, el camí transcorre per terreny urbanitzat amb poc o escàs valor paisatgístic. Són les 9 h 45 min i després de la foto de rigor iniciem la darrera etapa. El cel amenaçador i la tramuntana no conviden gaire a fer camí, però estem decidits a arribar al Pont d'en Gil. Seguint pel camí de carst, igual que ahir, anem resseguint la costa occidental de Menorca, ara en direcció sud. Passant pels penyals de Son Salomó, arribem al pou-abeurador de Sa Marina. Anem fent ruta, aquí i allà es veuen barraques de bestiar, divisòries de murs de pedra seca, algunes ovelles disperses i a la nostra dreta, allà baix, el mar picadet trencant als penya-segats. Voregem el Puig de Sa Ruda i arribem al mirador del Morro de Sa Falconera, lloc amb grans vistes a puntes i penya-segats, i des d'aquí enfilem decidits cap al sud. El temps ens aguanta i un tímid sol llueix a estones. Passem la depuradora i en pocs minuts som al Pont d'en Gil, són les 11 h 30 min. Fotos, més fotos, trepitgem damunt del Pont d'en Gil, caminem uns centenars de metres i ens reunim amb la M. Teresa i el Ramon, amb la qual cosa donem per finalitzada l'etapa 10 i el Camí de Cavalls d'enguany.

Dilluns 8, ens va ploure, com s'havia pronosticat, i **dimarts 9**, abans de tornar a Sant Just, vàrem fer turisme per Menorca, com també els dies anteriors, després de les caminades, deixant molts racons per visitar que desitgem veure en un futur pròxim. I no vull enllestir sense fer una menció molt especial a la M. Teresa i el Ramon: no tan sols ens van fer de taxistes, imprescindible, també es van ocupar de cercar llocs i racons per conèixer l'illa tots junts durant les tardes després de les caminades i els dies lliures i ocupar les seves hores mentre els caminadors fèiem el Camí de Cavalls, visitant pel seu compte indrets d'interès paisatgístic i cultural. I tampoc no m'oblido de l'arròs caldós amb llamàntol que ens va fer el Ramon, ajudat pels «pinxes» Albert i Pep, i que tots ens el vam cruspir i gaudir.

Aquest escrit ha estat possible gràcies a les vivències, moments, paisatges admirats i trepitjats i per sobre de tot a la companyonia i *savoir faire* de tots durant els set dies de convivència. Gràcies a les fotos de la Teresa, l'Àngels, l'Albert i les meves, sense elles no podríem revivre aquelles estones.

Tot el grup al Cap de Cavalleria.

Albert, Àngels, Anna, Maria Teresa, Ramon, Teresa i Toni, moltes gràcies per fer possible aquest magnífic viatge.

Notes

1. Aloc: L'aloc (*Vitex agnus-castus*) és un arbust caducifoli de la família de les lamiàcies. També rep el nom d'agnocast, alís, pebre bord, pebre de frare o ximbla.

2. Macar: terreny cobert de còdols. Codolar: lloc on hi ha molts de còdols. Còdol: un còdol, o cudol, és un fragment de roca de formes arrodonides com a conseqüència de l'erosió i transport dels agents erosionadors. La mida és superior als 32 mm. Aquesta pedra rodona i llisa, dita també palet, mac (pedra) codissa o codís, es troba generalment a les platges, als rius i als arenys. Susceptible de ser transportat per mitjans naturals —com els corrents d'aigua, els corriments de terra, etc.— encara que no es fa distinció de forma, en general, un palet de riera que adquireix una morfologia més o menys arrodonida, subarrodonida o oblonga, sense arestes i amb la superfície llisa, a causa del desgast patit pels processos erosius, generalment causats per la corrosió, els corrents d'aigua (erosió hídrica) o el vent (erosió eòlica).

3. Aljub: l'aljub (de l'àrab hispà *aljúbb*, i aquest, al seu torn, de l'àrab clàssic *al-gubb*, pou), és un dipòsit d'obra destinat a desar aigua potable, procedent de la pluja recollida de les teulades de les cases habitualment, que es condueix mitjançant canalitzacions. Normalment és subterrani, totalment o parcial. Acostuma a ser construït amb maons units amb argamas-

El Pont d'en Gil.

sa. Les parets internes solen ser recobertes d'una barreja de calç, sorra, òxid de ferro, argila vermella i resina de llentiscle, per impedir filtracions i la putrefacció de l'aigua que conté. Durant molt de temps ha estat l'única font d'aigua potable en moltes localitats, com Capri, on posteriorment va ser complementada amb la importació d'aigua des de la península italiana. També es va convertir en l'única forma d'abastir barris sencers, com va passar en l'època musulmana a l'emblemàtic barri de l'Albaicín de Granada; construccions que encara segueixen en ús.

4. Carst: el carst, o també relleu càrstic, és una forma de modelat terrestre causat per l'aigua mitjançant processos d'erosió per meteorització química; és propi de zones amb presència

de roques calcàries o d'altres roques solubles carbonatades. Presenta formacions característiques de la corrosió superficial com els rasclers i les dolines, o subterrània com els avencs i les coves, i el sistema de drenatge n'és fonamentalment subterrani.

5. Cala Es Morts està situada a l'illa de Menorca al nord del municipi de Ciutadella de Menorca. És un racó costaner. La seva veïna Cala Pous són les úniques cales localitzades als voltants de Punta Nati. Els penya-segats abruptes i agrestes que els custodien les fan gairebé inaccessible. Aquest fet explica que aquest tram de litoral registri una afluença baixa de banyistes turistes. El 1910 el vaixell francès «Général Chanzy» hi va naufragar i van morir 200 persones, el que va donar el nom a la cala.

Etapa	Sortida	Arribada	Duració	Distància	Dificultat
6	Binimel·là	Els Alocs	5 h	8,9 km	Difícil
7	Els Alocs	Algaiarens	4 h 30 min	9,7 km	Mitja
8	Algaiarens	Cala Morell	2 h 10 min	5,4 km	Mitja
9	Cala Morell	Punta Nati	3 h	7 km	Fàcil
10	Punta Nati	Ciutadella	4 h	10,5 km	Fàcil

ROMÀNIC MONTSENYENC AL TERRITORI SEVEDANO

Òscar Farrerons Vidal

Els actuals termes municipals de Seva, el Brull i Tona a l'edat mitjana reberen el nom de territori Sevedano. El topònim feia referència al lloc selvàtic que era, amb formacions vegetals mediterrànies a les parts bassals, com alzinars, suredes i pinedes, i més amunt amb bosc més verdós d'alzinar muntanyenc i rouredes. Aquesta selva es va anar artigant a mesura que la població es va anar consolidant en els petits nuclis que veurem en aquesta ruta, obrint pas als camps que encara veiem. La instal·lació de petites esglésies romàniques serví per assentar aquestes poblacions. Un romànic que no té l'espectacularitat del Pirineu, però que té un lligam íntim amb el paisatge i l'entorn la seva més particular definició.

Recorregut en cotxe: 20,7 km
 Recorregut a peu: 3.600 m
 Municipis: Tona-Balenyà- Seva-El Brull

Castell – Camp de les Lloses

Aparcament Castell de Tona. Ascendim per la pista i arribem a l'anomenat Castell. A pesar del nom, actualment el que resta és un temple romànic que ha sofert molt el pas de la història, amb reformes gòtiques, renaixentistes i barroques. Documentada per la seva consagració l'any 889, va ser substituïda per una altra església d'arquitectura llombarda a la primera meitat del segle XI.

Torre de defensa. Caminant pel pla arribem a la torre d'uns 9 m d'alçada, cons-

Castell de Tona. Foto d'Òscar Farrerons.

truïda amb pedra i calç amb la tècnica d'encofrat, alguns historiadors creuen que podria tenir origen romà. La vista de la plana de Vic i del Montseny occidental és majestuosa, impressionant.

Hem baixat, i continuant a peu pel carrer Pau Casals arribem al jaciment Camp de les Lloses, assentament ibero-romà del segle II aC, amb el centre d'Interpretació que explica molt bé la importància d'aquest emplaçament.

Aparcament. Tornem al cotxe perquè ara anirem a Vilageliu.

Vilageliu

Des de l'aparcament hem agafat la carretera BV-5303 que surt de Tona cap a ponent. En aquest punt trobem una desviació a esquerra per un camí rural asfaltat ja indicat cap a Vilageliu.

Travessem una harmoniosa zona agrícola fins a arribar a l'ermita romànica de Sant Miquel de Vilageliu (o Vilageriu),

que presideix el paisatge tal com ho ha estat fent en els darrers mil anys. Pel costat nord discorre el torrent de Font Tordera, mentre que pel sud l'inici del Congost, de forma que el temple se situa dirigint la carena, amb els camps lliscant cap a l'oest de manera suau. Una posició privilegiada i plàcida, perfectament situada a l'entorn i a la topografia, així doncs no és d'estranyar que els romans ja coneguessin el lloc, fet plausible, ja que a la base de l'altar es descobrí un miliari romà (que marcava el pas de la via Ausa).

Sant Jaume de Viladrover

Tornem a conduir cap a Tona i després a Balenyà, iniciem cap a Seva, i a la dreta veiem l'entrada del carrer Sant Jaume per on girem.

El carrer de seguida es converteix en una pista planera que serpenteja pels camps fins a arribar a Sant Jaume de Viladrover. Parròquia que aglutina el nucli de població dispersa de l'oest del

*Sant Jaume de Viladrover.
Foto d'Òscar Farrerons.*

*Font de la Serra.
Foto d'Adrià Corella.*

terme municipal del Brull. Es tracta d'un territori pla, amb predomini de l'agricultura i on l'església mil·lenària sembla posada al millor lloc per presidir els camps. Aquesta posició aglutinadora del nucli de cases disperses es manifesta a l'aplec que se celebra anualment el diumenge de Pasqua Florida des de 1932 amb gran assistència popular. Disposa de campanar de tres pisos que descansa sobre la volta a l'extrem oest de la nau. Al mur de ponent es pot veure la porta oberta al segle XVII i una finestra en forma de creu. L'absis, reconstruït a inicis segle XX amb molta tècnica i rigor estètic, presenta dents de serra i arcuacions llombardes perfectament imitades.

Desfem el camí i arribem fins a Seva. Deixem el cotxe a l'aparcament de la plaça de la Creu just al centre.

Seva

Ens endinsem pel carrer de Dalt, passant per davant de l'ajuntament.

Arribem a l'església de Santa Maria, origen del traçat medieval del poble,

ja que al segle XIV la primitiva sagrera es va fortificar i envoltar de murs. El campanar és el veritable pal de paller que ordena el centre de Seva, no sols el medieval, sinó que el modern nucli urbà es reconeix sempre lligat a la majestuosa silueta del cloquer romànic. Es tracta d'un dels més bells campanars del Montseny tot i la seva poca decoració, de sis nivells, i que s'ha conservat per disposició expressa del bisbe Veyan l'any 1786, reconeixent aquest valor singular.

Caminem per la moderna ronda de Gaudí fins al carrer Barcelona i el Serradal, que ens porta fins aquest antic grapat de cases fora del conjunt històric. Per un pas estret entre dues cases arribem al Sot de la Burra, i a tocar la font de la Clavella, sota d'un gran avet que li dona ombra abundant i molt agràida durant l'estiu. Un mur de pedra de cantell conté les terres superiors i per quatre grans de pedra ben posada podreu baixar fins a la deu d'aigua, que aboca el seu preuat líquid a partir d'un gruixut broc d'acer recobert de verda molsa.

Desfem el camí pels carrers Barcelona i de la Rocada i tornem a ser a la plaça de la Creu.

Reprenem el cotxe per la carretera BV-530. A peu de carretera hi ha un gran voral on moltes vegades hi trobareu cotxes aparcats. És un lloc on els garrafaires s'aturen per omplir d'aigua de la font de la Serra. La característica de la deu són els tres brocs organitzats en trident que vessen l'aigua ordenadament a la petita pica, que a la vegada evacua el preuat líquid a unes basses properes que donen origen a un torrentet que travessa en gran part Seva. És una font molt antiga, tal com ho demostra la data gravada en una de les pedres del frontal, 1689. La font pertany a l'antic mas Serra Bardina. Prosseguim cap al nostre darrer objectiu, el castell del Brull.

El Brull

El nucli del Brull són dues cases, la par-ròquia, i el Castell. Aparquem a l'ampli espai habilitat davant de la Rectoria.

Visitem la Rectoria, senzill però didàctic centre d'informació del Brull, i voregem l'església de Sant Martí, temple d'origen romànic d'absis semicircular a llevant i coberta de teula àrab a dos vessants. L'església ha sofert el pas del temps, i ha incorporat diferents estils arquitectònics, com el portal d'accés del 1588 i el campanar bastit el 1791. Malgrat això, encara conserva vestigis de l'època romànica, com l'entrada original a migdia i les arcuacions esglaonades.

Just davant tenim les restes del castell del Brull, domini dels vescomtes d'Osona-Cardona i possessió dels comtes de Barcelona. Queden poques restes d'aquest castell, sembla que tenia planta pentagonal amb cantonades amb torres de planta circular. El que visitem és l'angle nord-est de la fortificació on és visible una torre que va quedar recoberta per una construcció posteriorment quan es va reforçar la fortificació. Des d'aquí s'albira espectacular la pujada fins a Collformic, i el majestuós Matagalls al fons.

*Detall de l'absis de Sant Martí del Brull.
Foto d'Òscar Farrerons.*

ACTIVITATS DE LA SEAS DELS MESOS D'OCTUBRE I NOVEMBRE DE 2019

Matinal al Clapí Vell a Torrelles de Foix (Alt Penedès)

13/10/2019 - Primera excursió de les matinals al Clapí Vell (Riera de Torrelles), a l'Alt Penedès. Itinerari de 9 km i 300 m de desnivell que va començar a Torrelles de Foix, va continuar per Les Dous, el Clapí Vell, el Puig de l'Àliga i va acabar al mateix Torrelles de Foix amb una participació d'11 persones.

Cicle "Catalunya dins el món medieval"- Serra de Finestres

11/10/2019 - Conferència "Esquema cronològic de l'edat mitjana", a càrrec de Ramon Segret a la Sala Piquet de l'Ateneu.

20/10/2019 - L'excursió a la Serra de Finestres i riera de Llémèna (Garrotxa), va ser anulada per possibles problemes de trànsit.

Matinal als Esgavellats (Anoia)

10/11/2019 - Excursió matinal als Esgavellats (Anoia). Recorregut circular amb inici i final a Santa Margarida, passant pel santuari de Collbàs, el coll de la Llentia i Els Esgavellats, un petit laberint de roques esberlades. Van assistir-hi 12 persones. El dia va començar amb pluja però després van escapar les boires.

Cicle "Catalunya dins el món medieval" - Vall de Lord

22/11/2019 - Conferència "Societat i poder: la revolució feudal", a càrrec de Joan Campàs a la Sala Piquet de l'Ateneu.

24/11/2019 - Excursió a la Vall de Lord (Solsonès) amb 52 participants. L'itinerari de la llarga amb sortida i arribada a Sant Llorenç de Morunys, té per nom la Ruta de les Ermites i passa per Santa Creu d'Ollers, Santa Magdalena, Sant Cristòfol, La Pedra, coll del Jou, Sant Lleïr i el molí del Monegal, amb un recorregut de 13,4 km i 759 m de desnivell acumulat. La curta va ser d'un recorregut de 6 km i 173 m de desnivell resseguint el Cardener fins a La Pedra, i després l'autocar va dur els assistents a Sant Llorenç on van fer una visita guiada al poble.

Pessebre de la SEAS al Roc del Comptador (Alt Empordà)

30/11 i 01/12/2019 - El dissabte 30 es va col·locar el Pessebre de la SEAS, fet per Joan Gómez, al Roc del Comptador (1.461 m) des del santuari de les Salines, Alt Empordà. Un recorregut molt bonic per una fageda de conte. El diumenge dia 1, es va fer una visita guiada al Museu del Memorial de l'Exili de la Jonquera. L'allotjament va ser a l'Hotel La Quadra de Maçanet de Cabrenys. Van participar-hi 31 socis.

ACORDS DE LA JUNTA

Reunió de l'11 de novembre de 2019

- Altes: cap
- Baixes: cap
- S'aprova el disseny de la samarreta nova de la SEAS. Es decideix l'opció de més qualitat i es fixa el preu de venda en 13 €. S'enviarà en el seu moment un correu als socis per poder fer la comanda més ajustada. Quedem que els enviarem la informació i les imatges de la samarreta, tot comunicant-los que, per demanar-les, hauran de fer una transferència indicant el concepte «samarreta».
- Tots els assistents mostren la decepció per la resposta que s'ha rebut de l'Ajuntament sobre les propostes que havien fet la SEAS i el Centre d'Estudis de cara a la millora de l'accés a la Penya del Moro. Seguirem mantenint contactes amb l'Ajuntament.
- El Marc Carbonell ens ha fet arribar el comentari positiu sobre el rocòdrom muntat el dia de Sant Just al Carrer i considera que cal muntar-ne un altre l'any vinent, si bé amb la idea de fer servir el de la Federació. S'accepta la proposta i demanem al Marc que l'encarregui ben aviat per assegurar-lo per a l'octubre del 2020.
- La comissió de les Matinals demana que s'aprovi la subvenció als socis de la visita guiada que està prevista de fer a l'excursió a Can Sadurní. El cost total és de 75 € (de 10 a 15 persones). Els socis només haurien de pagar 3€ i la SEAS es faria càrrec de la resta. Queda aprovat.

Reunió del 2 de desembre de 2019

- Altes: cap
- Baixes: Jordi Massagué Magriñà (48) per defunció, el nostre condol, i Roger Llabrés Forner (1185)
- «Llum i llibertat». El Felip ens informa que finalment va enviar a l'organització el seu escrit, publicat al nostre butlletí, i que l'han rebut i donen les gràcies per l'aportació que representa per al projecte
- Es decideix comprar un micròfon de solapa i un altaveu portàtil, ja que el que tenim no funciona bé de bateries.
- Ja s'han anunciat les llicències per al 2020, sense cap augment significatiu. D'altra banda, a partir de gener caldrà fer ús del logo del centenari de la FEEC.
- Finalment hem rebut resposta del Parc de Collserola, que ens informa que ja hi ha hagut una trobada entre tècnics de Collserola i de l'Ajuntament a la mateixa Penya del Moro a fi d'estudiar una proposta de millora de l'accés al cim. Hem demanat a l'Ajuntament que ens mantingui informats dels avenços que es vagin produint.
- Vam mantenir una reunió amb Montse Riverola a l'Ajuntament en què se'ns va facilitar informació i la proposta del plafó dissenyat per col·locar-lo a la balconada de Can Ginestar. A la reunió es mostrà l'esmentat disseny en una escala 1:1 per tal que el revisem i, si s'escau, en proposem els canvis que considerem necessaris en els indrets que es destaquen en el perfil de muntanyes. D'entrada es decideix que fora millor treure la preposició *de* del títol i que el nom del plafó sigui: «Balconada Fulgenci Baños».

BUTLLETÍ DE LA SEAS. ANY 87. No. 346

Taula de redacció — Leonci Canals, Ferran de la Fuente, Maria Garcia, Jordi Gironès, Ramon Prat i Agustí Revilla.

Autoedició — Leonci Canals

Tramesa — Elisabeth Bart

Disseny — Toni Royo

Correcció de textos — Servei Local de Català de Sant Just Desvern

Impressió — NB Comunicacions

ÍNDEX

- Portada** — Pessebre al cim del Roc Comptador
- 02** — Calendari
- 03** — Camí de Cavalls GR223, Menorca, per Pep Gil
- 10** — Romànic Montsenyenc al territori Sevedano, per Òscar Farrerons
- 14** — Activitats de la SEAS dels mesos d'octubre i novembre
- 15** — Informació de la SEAS

Font de les Dous, matinal al Clapí Vell, Alt Penedès. Foto de Teresa Faneca.

SEAS, entitat esportiva núm. A01824